

Jorginho ndo' hivyo

fikrapevu @fikrapevu @fikrapevu

BUSATI

Ukweli na Uhakika

Tovuti: www.busati.co.tz | ISSN 3456-3421 Toleo Na.18 Busati Jumatatu Februari 10, 2025 Bei Tsh. 1,000 | Ksh. 100

ILI KULETA AMANI...

Rais Samia aweka msimamo DRC

- ATAKA VIONGOZI WA KIKANDA KUTAFUTA SULUHU YA MZOZO
- AONYA IWAPO WAKISHINDWA, HISTORIA ITAWAHUKUMU
- *VIONGOZI WENGI WAKUBALIANA NAYE, AZIMIO LATOLEWA

Rais Dkt. Samia alitoa onyo hilo mwishoni mwa wiki wakati alipokuwa mwenyeji wa mkutano wa kilele wa kikanda wa kutatua mzozo wa DRC, ambapo alizitaka pande zinazohusika katika mzozo huo kushiriki kikamilifu katika mazungumzo.

Kutana na Mbega kiumbe asiye na dole gumba

NENO Mbega (Colubus) limetokana na neno la Kigiriki likiwa na maana mnyama jamii ya nyani mwenye vidole vinne pasipokuwa na kidole gumba.

Ilinde miti ili ikuheshimu

Nchemba: Wa kukwepa kodi tumewadhibiti

NA MWANDISHI WETU

WAZIRI wa Fedha Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba, amesema Serikali imechukua hatua madhubuti kudhibiti mianya ya ukwepaji kodi unaosababishwa na mabadiliko ya majina ya kampuni za kigeni kwa kuhakikisha Namba ya Utambulisho wa Kodi (TIN) inabaki ile ile hata kama kampuni itabadilisha jina.

Hayo ameyasema bungeni jijini Dodoma wakati akijibu swali la Mbunge wa Tarime Mjini, Michael Mwita Kembaki, aliyetaka kujua hatua zinazochukuliwa na Serikali kwa wawekezaji wa nje ambao kila baada ya miaka kadhaa hubadili majina ya kampuni kwa lengo la kukwepa kodi.

Dkt. Nchemba alisema kuwa Serikali imechukua hatua mbalimbali ikiwa ni pamoja na utekelezaji wa Sheria ya Kampuni, Sura 212, ambayo inawataka wawekezaji kutoa taarifa kwa Msajili wa

Kampuni (BRELA) wanapobadilisha jina la kampuni.

“Historia ya mabadiliko yote ya majina ya kampuni huhifadhiwa kwenye kumbukumbu rasmi ili kuhakikisha majina mapya hayawezi kutumika kuficha madeni ya kodi au kushiriki katika shughuli zisizo halali,” alisema Dkt. Nchemba.

Alisema kuwa kupitia Sheria ya Usimamizi wa Kodi, Sura 438, Serikali pia imeweka sharti kwamba Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA) kuhakikisha Namba ya Utambulisho wa Kodi (TIN) inabaki ile ile hata kama kampuni itabadilisha jina kwa kuwa TIN hutumika kufuatilia historia ya ulipaji kodi wa kampuni, hivyo mabadiliko ya jina hayaondoi wala kufuta wajibu wa kodi.

Aidha, akieleza kuhusu kodi zinazotowazwa wakati wa kubadili jina la kampuni kwa Watanzania na wageni, Dkt. Nchemba alisema kuwa kubadili jina la kampuni haiathiri wala haihusiani na masuala ya kikodi. Alisema kuwa

kinachosababisha kuwepo na kodi au ukwepaji wa kodi ni mabadiliko ya umiliki kwa kuuza hisa ambazo zitaleta kipato cha ziada ambacho kinatakiwa kulipiwa kodi kutokana na faida iliyopatikana.

“Kama mmiliki ni yuleyule ameamua kubadilisha jina la kampuni kwa ajili ya matangazo ya kibiashara na namba ya mlipa kodi ni ileile, haileti badiliko lolote kwenye kodi.”

Alisema kuna kampuni za nje ambazo zinamiliki sehemu ya kampuni nchini na hazina shughuli zaidi ya zinazofanyika Tanzania, ikitokea wamebadilishana umiliki unaozidi asilimia 50, hapo kuna kodi ambayo ni lazima ikusanywe.

Alisema Serikali imefanyia kazi kwa kiasi kikubwa suala hilo lililokuwa likijitokeza katika maeneo ya mawasiliano, madini na mengine na amewatoa hofu wabunge kuwa Serikali imeweka kwenye Sheria na inafuatilia kwa umakini panapotokea jambo hilo na kodi stahiki ya Serikali inakusanywa.

Wawekezaji waitwa Ruvuma

NA ALBANO MIDELO, Songea

MKUU wa Mkoa wa Ruvuma, Kanali Ahmed Abbas Ahmed, amesema mkoa huo una vivutio vingi vya uwekezaji ambavyo vinaweza kuwa vyanzo vikubwa vya mapato zikiwemo sekta za madini, kilimo na biashara.

Amesema hayo wakati akifungua kikao cha Tume ya Rais ya Maboresho ya Kodi na Wafanyabiasha na Wadau Mbalimbali wa Kodi kilichofanyika katika Ukumbi wa Halmashauri ya Manispaa ya Songea mkoani Ruvuma. “Tuna sekta ya madini, kilimo, biashara, uvuvi, mifugo, tunao wakulima, wafanyabiashara wadogo, wakati na wakubwa na vyanzo vingine mbalimbali ambavyo vinachangia pato la taifa, pia maendeleo ya mkoa wetu,” alisema Kanali Ahmed.

Ameongeza kuwa, kodi sio jambo linalompendeza kila mtu lakini endapo wananchi watatengenezewa mazingira mazuri na kuitambua vizuri wanaweza kuwa wadau wazuri wa kulipa. Naye Makamu Mwenyekiti wa Tume ya Maboresho

ya Kodi nchini, Balazi Maimuna Tarishi, amesema tume hiyo iliundwa kufuatia malalamiko ya muda mrefu ya wananchi, wafanyabiashara na wawekezaji.

Hii ni kutokana na changamoto ambazo wamekuwa wakikabiliana nazo ambazo zinahusisha mfumo wa kodi nchini ikiwemo wingi wa kodi, uwepo wa mamlaka nyingi za ukusanyaji kodi pamoja na ukadiria wa kodi.

Amesema tume hiyo inapokea maoni na mapendekezo kutoka kwa walipaji kodi kote nchini ambayo yatawasaidia kuchakata taarifa zote zilizokusanywa ili kupata mfumo bora na ambao wamekubaliana kwa pamoja kwa sababu itakuwa ni sehemu ya maoni yao.

Kwa upande wake Katibu Tawala wa Mkoa wa Ruvuma, Mary Makondo, mapendekezo yanayotolewa yanalenga sheria zinazohitaji kufanyiwa maboresho, mapungufu ya usimamizi wa ukusanyaji kodi na changamoto za urasimishaji biashara.

Alisema, hivyo ili mwananchi aweze kulipa kodi ni lazima awe na mazingira rafiki ya kufanya biashara na kuwezesha katika uzalishaji.

ACBF yatakiwa kuwajengea uwezo

NAMWANDISHI WETU

SERIKALI imeiomba Taasisi ya Kujenga Uwezo Afrika (ACBF) kuwajengea uwezo zaidi wataalamu nchini na kuweka kipaumbele kwenye masuala ya ufadhili katika Mabadiliko ya Tabianchi, Nishati safi, Kilimo Biashara, Usalama wa Chakula, Biashara, Uwekezaji na Utawala wa Kiuchumi na Kijamii.

Hayo yamesemwa na Katibu Mkuu Wizara ya Fedha, Dkt. Natu El-Maamry Mwamba kwa niaba ya Waziri wa Fedha, Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba, wakati alipokutana na Katibu Mtendaji wa ACBF, Bw. Mamadou Biteye, katika ofisi ya Wizara ya Fedha, jijini Dodoma.

Dkt. Mwamba alisema kuwa, vipaumbele hivyo vinalenga kuleta mapinduzi katika kujenga uwezo nchini sambamba na masuala ya sayansi na teknolojia, ubunifu na kidigitali, uchumi wa buluu, na diplomasia ya kiuchumi, kwa kuwa vinawiana kwa ukaribu na Mpango Mkakati wa ACBF wa 2023–2027.

“Tunashukuru kwa fursa ya kushiriki katika mipango ijayo, hasa ile inayolingana na maeneo ya kipaumbele yaliyoainishwa katika Mpango Mkakati wa ACBF wa 2023–2027, kwani maeneo hayo yanahusiana kwa karibu na vipaumbele vyetu vya kitaifa vya kujenga uwezo”

Rais Samia aweka msimamo DRC

MWANDISHI WETU

ONYO! Rais Dk. Samia Suluhu Hassan ametoa onyo kwa viongozi wa ukanda wa Afrika Mashariki na Kusini mwa Afrika, kuwa historia itawahukumu iwapo wakishindwa kupata suluhisho la mgogoro wa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo (DRC).

Rais Dkt. Samia alitoa onyo hilo mwishoni mwa wiki wakati alipokuwa mwenyeji wa mkutano wa kilele wa kikanda wa kutatua mzozo wa DRC, ambapo alizitaka pande zinazohusika katika mzozo huo kushiriki kikamilifu katika mazungumzo.

“Tunatoa wito kwa pande zote zinazohusika katika mzozo wa DRC kushiriki vyema katika mazungumzo, kuweka kipaumbele kwa ustawi wa watu wake na kujitolea kuishi pamoja kwa amani.”

Aliwataka viongozi wa ukanda huo kutafuta suluhu la mzozo huo, huku akionya kuwa iwapo watahinda, historia itawahukumu vikali.

“Kama viongozi wa kanda, historia itatuhukumu vikali ikiwa tutanyamaza na kutazama hali inavyozidi kuwa mbaya siku hadi siku.

“Na kulingana na falsafa ya suluhisho la Kiafrika kwa shida za Kiafrika, nchi zetu zina jukumu la pamoja la kuhakikisha tunashughulikia kwa haraka changamoto zilizopo za ukosefu wa usalama ambazo zimeathiri sana ustawi wa raia wasio na hatia,” alisema Dkt. Samia.

Naye Rais wa Kenya, William Ruto ambaye pia ni Mwenyekiti wa Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC) amesema kuwa vita haviwezi kuwa suluhisho kwa mgogoro wa kihistoria katika DRC.

Ruto ametoa wito kwa M23 kusitisha hatua za kusonga mbele na Kinshasa kusitisha hatua za kulipiza kisasi.

“Kwa Pamoja tunawasihi pande zote kutekeleza mapatano ya kusitisha mapigano, na hasa M23 kusitisha hatua yoyote ya kusonga mbele na

jeshi la DRC kusitisha hatua zote za kulipiza kisasi.

Kusitisha mapigano mara moja ndio njia pekee ya kutengeneza mazingira yanayohitajika kwa ajili ya mazungumzo ya kimkakati na utekelezaji wa mkataba kamili wa amani.”

“Inaonekana wazi kuwa mgogoro nchini DRC ni nyeti, na wa muda mrefu, na unahusisha wahusika wengi wanaotafuta maslahi tofauti.

“Masuala yanayohusika ni ya kihistoria na kiuchumi, yanaanzia miongo mingi iliyopita na kuvuka mipaka ya kitaifa na kikanda.

“Kwa sababu hii, pia ni wazi kuwa mgogoro wa aina hii hauwezi kutatuliwa kwa njia za kijeshi.

“Tunapaswa kupinga shinikizo la kufikiria kuwa tunaweza kwa namna fulani kupigana au kulipiza kisasi ili kupata suluhisho katika hali ya mgogoro mgumu kama huu,” alisema Rais Ruto.

Ruto alikuwa akizungumza katika mkutano wa kikanda unaofanyika Dar es Salaam, Tanzania, ili kujadili mgogoro unaozidi kuongezeka nchini DRC.

MAAZIMIO

Mkutano wa pamoja wa EAC-SADC kuhusu mgogoro wa DRC umeitaka M23 na makundi mengine yasiyo ya kiserikali kujumuishwa katika mazungumzo na majadiliano yanayoendelea kwa lengo la kutatua mgogoro wa mashariki mwa nchi hiyo.

Mkutano huo pia umesitiza umuhimu wa kuondolewa kwa vikundi vya kigeni, kutokomeza kundi la waasi wa Kihutu, Forces Démocratiques pour la Libération du Congo (FDLR), linaloendesha shughuli zake Mashariki mwa DRC, pamoja na kuondolewa kwa hatua za ulinzi za Rwanda na vikosi vya Rwanda kujiondoa DRC.

Wakuu wa majeshi kutoka nchi wanachama wameagizwa kukutana ndani ya siku tano ili kuandaa mpango

wa usalama wa Goma na maeneo jirani, pamoja na kujadili ufunguzi wa Uwanja wa Ndege wa Goma na njia kuu za usafirishaji, ikiwa ni pamoja na kuwezesha usambazaji wa misaada ya kibinadamu mashariki mwa DRC.

Viongozi wa nchi wametaka kusitishwa mara moja kwa mapigano, kutangazwa kwa usitishaji wa mapigano rasmi, na kurejeshwa kwa huduma muhimu kama vile maji, chakula, na bidhaa nyingine za msingi.

Wamesisitiza kuwa suluhisho la kisiasa na kidiplomasia ndilo njia endelevu zaidi ya kutatua mgogoro wa mashariki mwa DRC.

Mkutano huo umeagiza mchakato wa mazungumzo yanayoendelea (Luanda na Nairobi) kuunganishwa kuwa mchakato mmoja wa Nairobi-Luanda ili kuimarisha ushirikiano.

Ilinde miti ili ikuheshimu

MITI ni rasilimali muhimu kwa ustawi wa maisha ya viumbe hai na mazingira. Kutokana na uwezo wao wa kutoa hewa safi, kuboresha afya ya udongo na kutoa makazi kwa wanyama, miti ni sehemu muhimu sana ya mfumo wa ikolojia.

Aidha miti ina nafasi kubwa katika maendeleo ya uchumi na afya ya kijamii.

1. Faida za Miti kwa Mazingira

Miti inachukua kaboni dioksidi (CO₂) kutoka kwenye hewa na kutoa oksijeni (O₂), ambayo ni muhimu kwa uhai wa viumbe hai.

Piamiti husaidia kunyonya uchafuzi wa hewa na chembechembe zinazoathiri afya zetu na hivyo kuchangia katika kupunguza magonjwa yanayosababishwa na hewa chafu.

Miti husaidia kupunguza joto kwa kutoa kivuli na kubadilisha mzunguko wa hewa karibu nao. Katika maeneo ya mijini, miti hupunguza athari za joto linalosababishwa na majengo na barabara kwa kupunguza joto la hewa.

Pia miti hucheza nafasi muhimu katika kudhibiti mabadiliko ya hali ya hewa kwa kunyonya gesi za joto. Mizizi ya miti husaidia kuimarisha udongo na kuzuia mmomonyoko unaosababishwa na mvua na upepo.

Hii ni muhimu sana kwenye maeneo ya milima na mabonde ambapo mmomonyoko wa udongo unaweza kusababisha maporomoko ya ardhi na mafuriko.

Miti husaidia katika mzunguko wa maji kwa kunyonya maji kutoka kwenye ardhi na kuyaachia kwenye anga kwa njia ya uvukizaji.

Hii husaidia katika kuongeza unyevu hewani, na kuchangia katika mvua ambayo ni muhimu kwa kilimo na viumbe vingine.

2. Umuhimu wa Miti

Miti mingi ni chanzo cha dawa za asili zinazotumika kutibu magonjwa mbalimbali. Miti kama mwarobaini, mkaratusi, na mchaichai ni maarufu kwa uwezo wao wa kutibu maradhi.

Matumizi ya miti katika tiba asili ni njia bora ya kupata matibabu yasiyo na madhara makubwa kwa mwili.

Uwepo wa miti husaidia kuboresha afya ya akili. Uchunguzi umeonyesha kuwa kutembea au kuwa karibu na maeneo yenye miti husaidia kupunguza msongo wa mawazo na kuboresha hali ya mtu kisaikolojia.

Hii ni kwa sababu miti na uoto wa asili huleta utulivu na hali ya amani.

Miti huondoa uchafuzi wa hewa

unaoweza kusababisha matatizo ya kupumua kama vile pumu na mzio. Miti yenye majani mengi husaidia kusafisha hewa kwa kunyonya vumbi na kemikali hatari ambazo huathiri afya ya binadamu.

3. Faida za Miti

Miti ni chanzo cha ajira kwa jamii nyingi kupitia sekta za kilimo, ufugaji wa miti (misitu), na uuzaji wa mbao. Misitu ni chanzo kikuu cha mbao, karatasi, na bidhaa nyingine za misitu ambazo zinazua ndani na nje ya nchi, na hivyo kuchangia ukuaji wa uchumi.

Miti ni chanzo cha nishati kupitia kuni na mkaa ambao hutumika kupikia katika sehemu nyingi za vijijini na mijini. Hata hivyo, ni muhimu kutumia nishati hii kwa njia endelevu kwa kupanda miti zaidi ili kuepuka uharibifu wa misitu.

Pale unapotaka kujiajiri

NA MWANDISHI MAALUM

KUJIAJIRI ni pale mtu anapoanzisha biashara au shughuli ya kiuchumi kwa kujitegemea badala ya kuwa mwajiriwa kwa mtu au kampuni.

Ingawa kujiajiri kuna faida nyingi kama uhuru wa kiutendaji na fursa ya kuongeza kipato, kuna changamoto nyingi na madhara yanayoweza kusababisha matatizo ya kifedha, kisaikolojia, na hata kijamii.

Hapa chini tunajadili baadhi ya hasara na madhara ya kujiajiri.

1. Kukosa Uhakika wa Kipato

Wajasiriamali wanakosa kipato thabiti na mara nyingi kipato chao hutegemea mafanikio ya biashara, hivyo:

Kutokuwa na kipato cha uhakika; mara nyingi mapato yanaweza kubadilika kila mwezi, na baadhi ya miezi inaweza kuwa na kipato kidogo au hata kutokuwa na kipato kabisa.

Gharama za awali za kuanzisha biashara zinaweza kuwa kubwa, na wajasiriamali wanaweza kushindwa kupata kipato cha kutosha kufidia gharama hizo katika miezi ya kwanza.

2. Muda Mrefu wa Kazi na Kazi

Ngumu

Wajasiriamali wengi hulazimika kufanya kazi kwa muda mrefu na kujituma zaidi ili biashara zao ziweze kustawi:

Upungufu wa muda wa kupumzika na kuwa na usawa kati ya kazi na maisha binafsi; mara nyingi kazi inaweza kuchukua muda mwingi, hivyo kuathiri muda wa familia na wa kijamii.

Kukabiliwa na kazi nyingi na ngumu, hasa mwanzoni, ambapo mmiliki anaweza kuwa ndiye mfanyakazi pekee anayesimamia kila kitu – kuanzia masuala ya fedha hadi masoko.

3. Shinikizo la Kiuchumi na Hatari ya Kupata Hasara

Biashara zinakabiliwa na hatari nyingi za kiuchumi ambazo zinaweza kusababisha madhara makubwa kifedha:

Hatari ya kupata hasara; kwa kuwa hakuna uhakika wa faida, mmiliki anaweza kuwekeza fedha nyingi bila kujua kama biashara itazalisha faida au la.

Shinikizo la kushindana na wafanyabiashara wengine, hasa kwenye sekta zenye ushindani mkubwa, linaweza kuongeza gharama za kuendesha biashara na kupunguza faida.

4. Majukumu Mengi na Shinikizo

Kubwa

Kujiajiri kunakuja na majukumu mengi ambayo mmiliki anatakiwa kuyasimamia:

Kubeba mzigo wa maamuzi yote muhimu ya biashara, jambo ambalo linaweza kusababisha msongo wa mawazo, hasa wakati wa kufanya maamuzi ya kifedha na kimkakati.

Kuhitaji kuzingatia mambo mengi, kama vile kulipa kodi, kusimamia wafanyakazi (endapo anawaajiri), na kutunza mahusiano na wateja, mambo ambayo yanahitaji umakini na maarifa mengi.

5. Matatizo ya Kisaikolojia na Msongo wa Mawazo

Changamoto za kifedha, shinikizo la kazi, na majukumu mengi huweza kuleta madhara ya kisaikolojia kwa wajasiriamali:

Msongo wa mawazo na wasiwasi kuhusu hatma ya biashara; kwa kuwa hakuna uhakika wa mafanikio, mjasiriamali anaweza kuwa na wasiwasi mwingi kuhusu upotevu wa mtaji na madhara yanayoweza kujitokeza.

Hofu ya kushindwa au kukosa faida inayoendana na jitihada, hali inayoweza kumkatisha tamaa mjasiriamali na kudhoofisha jitihada zake.

6. Kukosa Fursa za Mafao ya Ajira

Wajasiriamali wanakosa baadhi ya faida za kisheria na kiuchumi zinazopatikana kwa waajiriwa, kama vile:

Mafao ya kustaafu, bima ya afya, na ruhusa za malipo, kwa kuwa mfanyabiashara ana jukumu la kuhakikisha anajiwekea akiba mwenyewe kwa ajili ya malipo hayo, jambo ambalo linaweza kuwa gumu katika mazingira ya biashara yenye kipato kisichotabirika.

Umuhimu wa Wanyama Pori

WANYAMA pori ni viumbe wanaoishi katika mazingira yao asilia bila kufungwa na binadamu.

Hawa ni pamoja na aina nyingi za mamalia, ndege, reptilia, na wadudu ambao wanapatikana katika misitu, savanna, milima, mabonde na hata katika maeneo ya maji kama mito na bahari.

Wanyama pori wana mchango mkubwa sana kwa mazingira, uchumi, na jamii kwa ujumla. Kutambua faida na umuhimu wa wanyama pori ni muhimu katika juhudi za kutunza na kulinda maliasili hizi muhimu.

1. Faida

Wanyama pori husaidia kuimarisha mfumo wa ikolojia kwa kudhibiti idadi ya viumbe mbalimbali katika mnyororo wa chakula. Kwa mfano, wanyama walaji-nyasi (herbivores) kama nyati na pundamilia hula nyasi na kupunguza msongamano wa mimea, hivyo kusaidia katika kudhibiti ukuaji wa mimea.

Wanyama wanaokula nyama (carnivores) kama simba na chui husaidia kudhibiti idadi ya wanyama wanaokula nyasi, na hii inasaidia kuhifadhi uwiano katika mazingira.

Wanyama pori kama tembo, ndege, na wadudu husaidia katika usambazaji wa mbegu za mimea wanapohama kutoka eneo moja kwenda jingine.

Hii ni muhimu kwa kuendeleza msitu na kuimarisha uoto wa asili katika maeneo mbalimbali ambayo nayo husaidia kuhifadhi rutuba ya ardhi na hewa safi.

Baadhi ya wanyama pori kama vile wadudu wa ardhini huchangia katika kuongeza rutuba ya udongo kwa kuchimbua na kuchanganya udongo.

Hii inasaidia mimea kukua kwa urahisi na kudumisha uzalishaji wa chakula katika ikolojia ya asili. Msitu

na maeneo yenye mimea mingi ambayo yanatunzwa na wanyama pori yanaweza kufyonza dioksidi kaboni (CO₂) kutoka angani.

Wanyama pori, hasa wale wanaosaidia ukuaji wa msitu, husaidia katika kupunguza athari za mabadiliko ya tabianchi kwa kuhifadhi hewa safi na kupunguza uzalishaji wa gesi zinazochafua mazingira.

2. Umuhimu

Nchi nyingi, hasa katika Afrika, hutegemea utalii wa wanyama pori kama chanzo kikuu cha mapato. Watalii kutoka nchi mbalimbali huja kushuhudia uzuri wa wanyama pori kama vile tembo, twiga, simba, na faru.

Hii inachangia mapato kupitia ada za kuingilia hifadhi, malazi, na usafiri. Mapato haya yanasaidia serikali na jamii katika kujenga miundombinu na huduma za kijamii.

Utalii wa wanyama pori huunda nafasi nyingi za ajira kwa wenyeji kama vile waongozaji wa watalii, walinzi wa wanyama, wapishi na wafanyakazi wa hoteli. Hii inasaidia kuboresha maisha ya jamii zinazozunguka hifadhi za wanyama

pori na kusaidia kuboresha uchumi wa eneo husika.

Jamii zingine hutegemea wanyama pori kama chanzo cha vyakula vya asili, ingawa hili linapaswa kufanywa kwa kuzingatia sheria na kanuni za uhifadhi.

Wanyama pori kama samaki na ndege huchangia katika upatikanaji wa protini kwa jamii husika, ingawa ni muhimu kuhakikisha kuwa unawindwa kwa njia endelevu ili wasitoweke.

Baadhi ya jamii zinatumiya wanyama pori kama chanzo cha dawa za asili kwa ajili ya tiba za kitamaduni. Hii inajumuisha matumizi ya mafuta, ngozi, na mifupa ya wanyama pori katika tiba asilia, ingawa ni muhimu kuzingatia sheria za uhifadhi na kuzitumia kwa kiasi kidogo ili kuzuia kutoweka kwa aina za wanyama.

3. Umuhimu

Wanyama pori wanashikilia nafasi muhimu katika tamaduni nyingi. Wanyama kama simba, tembo, na chui wanaonekana kama alama za nguvu na ushupavu, na mara nyingi huchukuliwa kama sehemu ya urithi wa kitamaduni wa jamii.

Lazima uwe akili kubwa, mambo makubwa

WENGI hutamani kuanza ujasiriamali na kuwa wafanyabiashara wakubwa lakini siyo wote wanaofanikiwa kutokana na kutokufahamu kanuni muhimu za ujasiriamali.

1. Jitahidi Kuwa Mtatuzi wa Matatizo

Ujasiriamali ni zaidi ya kupata pesa, ni lazima kwanza utatue changamoto ya mtu ndipo utaweza kupata pesa kutoka kwa mtu husika.

Ni muhimu ukafahamu kanuni hii kama mjasiriamali kwani hutojikita kutafuta pesa bali utajikita kutatua matatizo ya watu.

Kwa mfano kama kuna tatizo la upatikanaji wa mboga katika mji au eneo unalokaa, ikiwa wewe utaleta mboga katika eneo hilo ni wazi kuwa watu watakupa pesa ili uwape mboga.

Ukitafuta changamoto kisha ukaitatua hapo utapata pesa za

uhakika.

2. Jitahidi Kuwa na Maono

Hakuna ujasiriamali bila maono. Kuwa mjasiriamali bila maono ni sawa na kuendesha gari isiyokuwa na usukani. Maono katika ujasiriamali yatakuwezesha kukuongoza ufanye nini na kwa muda gani.

Ni lazima ujiulize kuwa unataka kuwa nani, lini na unataka kufanya nini baadaye. Ni lazima uwe na lengo na ufanye bidii kulifikia.

3. Jitahidi Kuchagua Timu Sahihi

Wakati mwingine utahitaji kufanya kazi na watu au mtu fulani. Ni muhimu kuwa makini wakati wa kuchagua washirika au timu ya kufanya nayo kazi ili kuhakikisha maono yako hayakwamishwi.

Kamwe usichukue mtu tu kwa kigezo kuwa ni rafiki au ndugu yako, bali chukua mtu ambaye unaamini anaweza kufanya kitu chenye tija kwa ajili ya kufanikisha

malengo yako kama mjasiriamali.

4. Toa Huduma au Bidhaa Yenye Tija

Kwa sasa sokoni kuna bidhaa na huduma nyingi ambazo ni za aina moja, lakini siyo zote zinafanya vizuri. Hii ni kutokana na baadhi ya bidhaa au huduma kutozingatia kuwa na tija kwa wateja wake.

Ikiwa unatengeneza bidhaa au huduma fulani hakikisha itakuwa na manufaa makubwa na ya uhakika kwa wateja wako.

Kwa mfano nimewahi kuona vitafunwa vilivyoandaliwa katika mazingira duni na kuwa na dosari mbalimbali kama vile marashi, vipande vya nywele au mchanga. Ni wazi kuwa bidhaa za namna hii zitakosa wateja kutokana na kuwa na ubora duni.

Kila mara kumbuka kuwa ushindani ni mkubwa, hivyo jitahidi kuongeza tija na ubora wa huduma na bidhaa zako.

5. Jitahidi Kuwajali Wateja

Ikiwa wewe ni mjasiriamali, basi futa mawazo kuwa wateja wanakuhitaji wewe. Fahamu kuwa wewe kama mjasiriamali, ndiye unaye wahitaji wateja ili ukuze biashara au huduma yako.

Hakikisha mambo haya kuhusu wateja: Fahamu wanataka nini. Sikiliza maoni na ushauri wao. Hakikisha unakamilisha mahitaji yao. Tumia lugha nzuri na rafiki kwa wateja. Mfanye mteja aone unamthamini. Mfanye mteja aone kuwa umetanguliza huduma kabla ya pesa.

Naamini kwa kufanya hivi utaweza kujijengea msingi mzuri wa wateja kwa ajili ya huduma au bidhaa zako kila siku.

6. Jitahidi Kutumia Pesa Vyema

Changamoto ya matumizi mabaya ya pesa inawakabili watu wengi kuanzia kwenye matumizi yao binafsi ya pesa.

Viongozi wanavyokuna kichwa mgogoro DRC

KUFUATIA gharama kubwa wanayoilipawakaziwa maeneo ya Mashariki mwa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo, bila shaka macho, masikio na matumaini yao yote yamekuwa jijini Dar es Salaam kwa siku ya Ijumaa na Jumamosi.

Viongozi wa Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC) na ile ya Kusini mwa Afrika (SADC) walikuwepo nchini Tanzania katika mazungumzo ya kujaribu kuutataua mgogoro huo. Mawaziri wametangulia kukutana siku ya Ijumaa halafu Marais wanakutana Jumamosi.

Lakini swali kubwa ni; jumuiya hizi, zina meno ya kuutataua mgogoro huo?

Mtaalamu wa migogoro na usuluhisi na Balozzi Dk. Mohamed Omar Maundi anasema moja ya changamoto kubwa ya kuumaliza mgogoro wa Congo ni idadi ya wahusika wa mgogoro wenyewe

“Sasa hivi tunapozungumzia mgogoro wa Congo, hatuwazungumziii Wacongo wenyewe, tunawazungumzia na wadau wengine ambao mgogoro wa Congo umewahusisha. Nchi jirani, maslahi ya watu wengine nje ya Afrika, kuna wadau wengi katika mazingira ya wadau wa Congo,” anasema Dk. Maundi

Mkutano unaofanyika mwisho wa wiki hii wa aina yake. Hii ni kwasababu unajumuisha jumuiya za kanda mbili tofauti kujaribu kutafuta suluhisho la mgogoro wa nchi moja

Mkutano huo unafanyika situ kwasababu DRC ni mwanachama wa jumuiya zote hizi mbili, lakini pia inazungukwa na nchi nyingi za upande wa Mashariki na mbili za Kusini, hivyo mambo yakiharibika DRC, basi madhara yatasambaa kirahisi kwa nchi zote hizi za jirani

Kihistoria, Umoja wa Mataifa ndio umekuwa ukibeba jukumu la kutataua migogoro duniani kote.

Lakini tangu miaka ya '90, Umoja wa Mataifa ulilemewa na jukumu hili, ukaanza kulipeleka zaidi kwa jumuiya za kikanda, hasa kwa nchi za Ulaya Asia na Afrika

Hata hivyo, jumuiya za barani Afrika zimekuwa na mafanikio kidogo kuliko zilivyotarajiwa.

Jumuiya ya Afrika Magharibi, ECOWAS, ilisifiwa baada ya kuzisimamishia uanachama nchi tatu Mali, Niger na Burkina Faso kufuatia mapinduzi ya kijeshi dhidi ya serikali zilizokuwepo madarakani

Lakini jumuiya za SADC na EAC, hazina rekodi ya kuisimamia sana juu ya uwezo wao kutataua changamoto za kiusalama na kisiasa zinazotokea katika nchi wanachama wao

Msumbiji ilipoanza kukabiliwa na wanamgambo wa Al Shabaab, kwa mfano, SADC ilitarajiwa ingeisaidia Msumbuji, lakini ni Wanajeshi wa Rwanda ndio wameonekana kufanikiwa zaidi kuwakabili

wapiganaji wa Al Shabaab

Hata huu mgogoro unaoendelea hivi hasa huko DRC, wengi wanaamini, kama Jumuiya EAC ingekuwa na uwezo na nyenzo za kutosha, ingeweza kusaidia kuutataua kabla ya kufikia katika hatua iliyofikiwa hivi sasa

Kwa ujumla, madhumuni ya uanzishwaji na muundo wa jumuiya hizi ni sababu kubwa ya kwanini jumuiya zingine zinafanikiwa zaidi kuliko zingine katika kudhibiti migogoro

Wasomi mbalimbali wanaona mantiki ya jumuiya hizi mbili kushughulikia mgogoro huu, lakini wanatahadharisha juu ya vidingi vingi vya kuvuka kabla mafanikio ya suluhisho hayajafikiwa

“Ingawa kuna uungwaji mkono mkubwa kwa juhudi za jumuiya za kikanda, tofauti kubwa za mbinu haziwezi kupuuzwa.

Nchi kadhaa za Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC) zinachukulia mazungumzo

kati ya Kinshasa na M23 kuwa njia pekee ya kupiga hatua katika kutataua tofauti zao, na zinajiepusha kusema hadharani kuhusu ushiriki wa Rwanda (katika mgogoro huo).

Kwa upande mwingine, Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika (SADC) ilishutumumu mashambulizi ya hivi karibuni ya M23 dhidi ya SAMIDRC, ilitaka Rwanda ijiondoe, na ilisisitiza tena uungwaji mkono kwa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo (DRC),” wanaandika wanazuoni Bram Verelst na Nicodemus Minde wa Institute for Security Studies

Kwa maneno mengine, wakati baadhi ya nchi wanachama wanasisitiza M23 ni Wakongo, na kwamba madai yao yashughulikiwe kisiasa, DRC na Burundi inakiangalia kikundi hiki kama waasi wanaotumika na Rwanda kuhatarisha amani ya Congo na hivyo namna pekee ya kushughulika nao ni kupitia nguvu ya kijeshi.

Utofauti wa itikadi miongoni mwa wanachama wa jumuiya hizi juu ya mzizi wa tatizo ambao ni utaifa wa waasi wa M23 ni kikwazo kikubwa na cha msingi katika kutataua mgogoro huu

Lakini kuna halikubwaya kutokuaminiani miongoni mwa viongozi mmoja mmoja na kati ya kiongozi mmoja dhidi ya jumuiya

Mwaka 2022 kikosi cha kulinda amani cha EAC kilipopelekwa DRC, wajibu wao mkubwa ulikuwa kusaidia kuwaondoa M23 katika maeneo ya Kivu Kaskazini.

Hata hivyo, Kinshasa ilitaka kikosi hiki cha EAC kupigane na kudhoofisha kabisa M23. Kikosi cha EAC kiliposhindwa kufanya hivyo, muda wake wa awali ulipoisha, DRC haikuongeza mkataba, na badala yake ikakikaribisha kikosi cha SADC

Lakini Kigali imekuwa ikikikosa kikosi cha SADC kilichopo nchini DRC. Inasema uwepo wake hapo si tu kwamba haulengi kuleta amani, bali ni wa maslahi ya kiuchumi hasa kuinufaisha Afrika Kusini

“SAMIDRC si kikosi cha kulinda amani na hakina nafasi yoyote katika mgogoro huu. Kiliidhinishwa na Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika (SADC) kama kikosi cha kijeshi, kufanya oparesheni za kijeshi ili kuisaidia DRC kupigana dhidi ya watu wake wenyewe,” amenukuliwa akisema Rais Paul Kagame

Kwa upande mwingine, Afrika Kusini na Burundi imeilaumu Rwanda waziwazi kuchochea mgogoro huo kwa kuwasaidia waasi wa M23 na hata kuwa na wanajeshi wake nchini DRC, ili iendelee kunufaika kiuchumi. Shutuma hizi Rwanda inazikataa.

Lakini kuna changamoto ya rasilimali fedha ambayo inazikabili hizi jumuiya na kudhibiti uwezo wao wa kutekeleza majukumu yao kwa kiwango kinachotakiwa na kwa muda unaohitajika.

Katika mazingira ambayo kikundi cha M23 kinaendelea kuimarisha nafasi yao kisiasa miongoni mwa wananchi, hasa wa maeneo hayo ya Mashariki mwa Congo, nafasi ya jumuiya hizi kupata shuluhisho ambalo litaifurahisha nchi mwanachama wake anayehitaji msaada, yaani DRC, ni ndogo.

Matumaini ya wengi ni kwamba ikatokea hizi jumuiya zikafanikiwa hata kuzishawishi pande zote kusimamisha mapigano kwa muda fulani, kurudi mezani kwa ajili ya mazungumzo na kurudisha maeneo muhimu huku Kivu ya Kaskazini chini ya udhibiti wa serikali, basi hayo yatakuwa ni mafanikio makubwa sana.

Unalima kwa kemikali? Unatumaliza

WAKULIMA wengi wamekuwa wakitumia kemikali kiasi cha kutisha kwenye nyanya kwa ajili ya kudhibiti wadudu.

Uzalishaji wa nyanya unaweza kuwa na faida kwa mkulima. Msimu ambao nyanya zinakuwa chache bei hupanda kwa haraka jambo linalomaanisha mkulima anapata faida zaidi. Kwa upande mwingine zao la nyanya ni rahisi sana kushambuliwa na wadudu na magonjwa.

Tatizo moja kubwa la kutumia dawa za kudhibiti wadudu na magonjwa kwa kiasi kikubwa ni kuwa wadudu hao huwa sugu baada ya muda mfupi.

Wakulima kwa uoga wamebuni njia yao wenyewe ya kudhibiti wadudu na magonjwa. Imetushangaza na kutushtua kugundua kuwa baadhi ya wakulima hapa nchini wanatumia dawa ya kuulia kupe kwa ajili ya kuuwa wadudu wa nyanya kama vile inzi weupe, vithiripi, utitiri na buibui.

Dawa hii inaruhusiwa kutumika kwa ajili ya kuogeshea wanyama tu lakini si kwenye mboga ambazo zinazwa kwa walaji. Wadudu rafiki dhidi ya wadudu waharibifu Nyanya ni moja ya mazao ambayo wakulima wamekuwa wakiyategemea sana kwa ajili ya kujipatia kipato wakati wakisubiria mazao yanayochukua muda mrefu kama vile mahindi na mengineyo. Kwa bahati mbaya nyanya ni moja ya mazao ambayo ni rahisi sana kushambuliwa na wadudu katika mzunguko wake wa uzalishaji.

Mbali na nyanya mazao mengine ambayo ni rahisi kushambuliwa ni viazi mviringo, maharagwe, sukuma wiki, hoho, spinachi na kabichi. Madhara zaidi hutokea kunapokuwepo na upungufu mkubwa wa wadudu rafiki.

Mkulima anapotumia kemikali kuulia wadudu, sumu hizo hazui wadudu waharibifu tu ila pia huuwa na wadudu rafiki ambao hutumika kudhibiti wadudu waharibifu kwa njia ya asili. Hii ndiyo sababu wadudu waharibifu wamekuwa wengi sana mashambani siku za leo.

Sokoni kuna aina nyingine za dawa ambazo ni hatari na zilishapigwa marufuku na serikali, lakini cha kushangaza baadhi ya maduka ya pembejeo bado yanaziuza na wakulima wanatumia. Aina hizi za kemikali ni hatari sana kwa afya ya binadamu hasa zinapojikusanya kwa kiasi kikubwa mwilini.

Baada ya muda mrefu inaweza kuwa sugu na kusababisha magonjwa ambayo pia ni sugu ambayo hata sasa yame- kuwa tatizo kubwa katika baadhi ya maeneo hapa nchini, kwa mfano saratani, ukuaji usiokuwa wa kawaida, kisukari na magonjwa ya mzio.

Mbali na madhara kwa afya ya binadamu, pia sumu hizo hupenya na kwenda kwenye maji yaliyomo ardhini na kuyachafua. Sumu hizo huathiri na kuuwa wadudu muhimu waliomo ardhini ambao huboresha udongo, kuuwa wadudu muhimu ambao hufanya ushavushaji kwenye mazao, na wadudu wengineo ambao hudhibiti wadudu waharibifu kwenye mazao na mazingira yetu.

Njia endelevu za kudhibiti wadudu Kuna mbinu za kudhibiti wadudu ambazo ni salama kwa mazingira yetu. Njia hizo zinajumuisha matumizi ya wadudu rafiki kama vile nyigu, bungo na wengineo kwa ajili ya kudhibiti wadudu hawa.

Endapo wakulima wataacha kutumia kemikali hizi, wadudu hawa wataweza kudhibiti wadudu hao waharibifu kwa njia ya asili. Endapo

madhara ni makubwa sana mkulima anaweza kutumia dawa za asili katika kudhibiti wadudu hawa, dawa ambazo hazina madhara yoyote.

Tumia dawa za asili

Mojawapo ya wadudu ambao huwa wakulima hupata shida kuwadhiti, ni inzi weupe, vithiripi, buibui wekundu, na vidukari. Wadudu hawa huharibu kati ya asilimia 20-30 ya mazao na kuendelea.

Wadudu kama vithiripi na inzi weupe ni vigumu sana kuwadhiti kwa kuwa huzaliana kwenye mazao yanayokua. Hivyo njia moja wapo ni kutumia njia ya kujihami kabla.

Badala ya wakulima kutumia kemikali, wanaweza kutumia dawa za asili ambazo hazui wadudu rafiki na ambazo pia husaidia mimea kujijengea kinga dhidi ya magonjwa.

Kuandaa dawa za asili

Mkulima anaweza kutumia aina nyingi za mimea katika kutayarisha dawa za asili. Mfano wa mimea hiyo ni pamoja na bangi mwitu, tangawizi, mlonge, mwarobaini na pareto. Katakata mimea yote hiyo kwenye debe na uloweke kwenye pipa lenye ujazo wa lita 200. Jaza maji kwenye pipa hilo na uchanganye kwa nguvu sana.

Funika pipa hilo vizuri uhakikishe hakuna hewa inayopita. Ongeza lita moja ya EM na lita 4 za molasesi. Vundika kwa muda wa siku 7-10. Weka mchanganyiko wa mimea ya dawa kwenye bomba la lita 20 lililojazwa maji.

Wafahamu kwa kina Twiga Masai

WENGI tunamjua au kumsikia mnyama Twiga, ambae hujulikana kutokana na maringo yake na hata watu kumwita mnyama mwenye maringo. Ila ufahamu kwamba twiga ni wanyama wenye asili ya Afrika na endapo utawaona nje ya bara la Afrika basi ujue walichukuliwa Afrika.

Pia napenda ujue kuwa twiga wamegawanyika katika jamii kuu nne ambazo ni

Twiga wa Kaskazini, ambao hawa wamegawanyika katika makundi madogo manne. Twiga wa Kusini ambao nao wamegawanyika kwenye makundi madogo mawili Twiga retikulamu/Twiga Somali na Twiga Masai au Kilimanjaro.

Tofauti kubwa ya twiga hawa huwa ni mpangilio wa rangi katika miili yao na baaadhi tu ya sifa ndogo ndogo kama uzitio na urefu.

Ila sifa karibu nyingi zilizobaki twiga hufanana kwa kiasi kikubwa sana. Labda tunaweza kusema mazingira pia wanayo patikana jaamii husika ya twiga huenda ikawa pia ni namna ya kuwa tofautisha wanyama hawa. Bonyeza hapa kufahamu zaidi kuhusu

twiga.

Sasa hapa kwa undani tutamchambua twiga aina moja halafu hao wengine tutawapangia siku nyingine na tutamtazama zaidi Twiga Masai au Kilimanjaro.

Sifa zao

Hawa ndio twiga wakubwa kuliko jamii nyingine zote za twiga nilizo taja hapo juu. Lakini ukumbuke pia twiga ndio wanyama wenye kimo kirefu kuliko wanyama wote waishio ardhini duniani.

Ni wanyama wenye miguu mirefu yenye nguvu sana ambao wana uwezo wa kupiga kwa kutumia miguu ya nyuma naya mbele pia.

Ndio wanyama pekee duniani ambao miguu ya mbele na ya nyuma ya upande mmoja hujongea kwa wakati mmoja.

Yaani anapoinua mguu wa mbele wa kulia basi hufuatana na mguu wa nyuma wa kulia tofauti na wanyama wengine lakini hata binaadamu pia kwasababu mguu wa kushoto huenda na mkono wa kulia.

Ni mnyama mwenye moyo mkubwa sana na wenye nguvu, wenye uzito wa takribani kilogramu 11kg ambao unaweza kusukuma lita 60 – 75 za damu kwa muda wa dakika moja.

Hawa ndio wanyama wenye mkia mrefu kuliko wanyama wote waishio ardhini ambapo mkia huwa na urefu wa hadi futi 3.3.

Twiga masai jike huwa na nywele nyingi kichwani wakati dume huwa ana nywele chache sana.

Ulimi wa twiga hawa huwa na urefu

kati ya inchi 18 – 20.

Wana uwezo wa kukimbia umbali wa kilometa 55km – 60km kwa saa. (55-60km/saa).

Wana shingo ndefu ambayo hufika hadi inchi 78.

Twiga hawa wana mabaka ambayo yaonekana bila mpangilio, dume akiwa na mabaka mengi meusi kuliko jike. Muonekano wa mabaka haya ndio huweza kuwatofautisha twiga hawa na jamii nyingine za twiga.

Katika mashingo yao wana mifupa sawa kama ilivyo mifupa ya binaadamu shingoni. Twiga hawa wanapo chezeshu au kupigiza shingo ni sawa na mtu aliye beba mzigo wa uzito wa kilogramu 240kg – 250kg. Ni wanyama ambao huishi kwa makundi, na kundi linaweza kuwa na idadi ya twiga hadi 14.

Twiga hutumia muda mfupi sana kulala ukilinganisha na muda anaotumia kwenye kula masaa 4-5 kulala.

Ni wanyama ambao huishi kwa kuvumiliana sana wawapo kwenye kundi hususani majike. Huishi kwa upendo bila kunyanyasana tofauti na ilivyo kwa madume hasa unapofika msimu wa kuzaliana.

Uzito, huwa kuna utofauti kati ya uzito wa dume na jike ambapo dume huwa na uzito mkubwa kuliko jike. Dume hufikia uzito wa kilogramu 1100kg – 1900kg(sawa na tani 1.1-1.9) wakati jike huwa na uzito wa kilogramu 700kg – 1200kg(sawa na tani 0.7-1.2).

Kimo, kama ilivyo kwenye uzito hata urefu pia huwa kuna tofauti kati ya jike na dume japo huwa sio kubwa sana kama kwenye uzito. Dume hufika urefu wa futi 19(sawa na mita 5.5) huku jike akiwa na urefu wa futi 16-18(sawa na mita 4m – 5m).

Je, Wajua?

Twiga ni wanyama wanao zaliwa wakiwa na pembe? Hii ni sifa ya wanyama wachache sana na inasemekana ni twiga pekee tu, japo kuna baadhi ya tafiti zinaonyesha kuna baadhi ya jamii za kina pofu huwa wanazaliwa na pembe. Lakini hii kwa hakika twiga huzaliwa akiwa na pembe.

Vitu vinavyosaidia kukuza utalii

NCHI yetu imejaaliwa kuwa na vivutio vingi vya utalii ikiwa ni pamoja na wanyamapori, jiografia nzuri ya uwanda wa mabonde, miinuko na milima, mapango na michoro ya zamani, miji mikongwe na tamaduni mbalimbali za makabila zaidi y amia moja yanayopatikana nchini Tanzania.

Ukiachana na janga kubwa la homa ya virusi vya Corona lililoikumba dunia nzima na changamoto nyingine za ndani ya nchi. Vivutio vya utalii kama vile uchache wa miundo mbinu mfano hoteli na viwanja vya ndege hasa hasa katika kipindi cha wageni wengi, bado sekta ya utalii imeendelea kukua kwa kasi zaidi.

Mfano mwaka 2020 na 2021, nchi ilipokea wageni wasiozidi milioni moja, mwaka 2022 wakaongezeka kufikia 1,454,920, mwaka 2023 – 1,808,205, mwaka 2024 – 2,026,378 na mwaka huu 2025 inakadiriwa kufikia milioni tano hii ni hesabu ya watalii wote wa ndani na wa nje ya nchi.

Namba hizi za watalii zimekuwa zikiongezeka kutokana na jitihada mbalimbali za serikali, kampuni za utalii na watu binafsi kuwekeza katika kutangaza vivutio vya utalii na kubuni na kutengeneza vivutio vingine.

Jitihada hizi zote bado hazilwezi tosha peke yake pasipo msaada wa vyombo vya habari na mitandao ya kijamii. Vifaa vya kisasa kama vile simu janja, kamera, televisheni na kompyuta vina mchango mkubwa katika kutangaza utalii.

Pamoja na kukuza utalii kwa kutumia teknolojia mbalimbali, pia kuna vichochezi vingine ambavyo ni

1. Mitandao ya kijamii

Vitu vingi vimeanza kuonekana na kuvifuatilia kwa urahisi kupitia mitandao ya kijamii kama vile Facebook, Instagram, Thread, X, TikTok, LinkedIn na blogs mbalimbali.

Mitandao hii imefanyika fursa kubwa kwa serikali na watu binafsi kurusha na kusambaza makala, picha na hata video mbalimbali zihusuzo utalii na shughuli zinazoendana na utalii.

Hii imesaidia sana utangazaji wa vivutio vya utalii na imeweza

kuwafikia watu wengi zaidi kwa muda mfupi. Si hivyo tu pia kuwavutia watalii kutembelea vivutio hivyo

2. Michezo katika hifadhi

Taasisi mbalimbali chini ya wizara ya maliasili na utalii kama Shirika la Hifadhi za Taifa Tanzania (TANAPA) na Mamlaka ya Usimamizi wa Wanyamapori Tanzania (TAWA) kwa kushirikiana na Bodi ya Utalii, zimekuwa na mchango mkubwa katika kutangaza na kuvutia watalii wengi zaidi kupitia michezo mbalimbali ndani ya hifadhi.

Michezo hii ni kama uendeshaji wa baiskeli na marathoni kuanzia ndani hadi nje ya mipaka ya hifadhi. Mfano Serengeti Safari Marathon hufanyika mwezi Novemba kila mwaka na The Great Ruaha Marathon ambayo hufanyika mwezi Julai kila mwaka.

Mchezo huu wa mbio umekuwa kichocheo kikubwa kwa watazania wengi sio tu kutembelea hifadhi za taifa bali hata kwenye utalii wa miji mikubwa nchini.

3. Tuzo

Kuanzia kwenye utangazaji wa upigaji kura hadi ugawaji wa tuzo hizo, kumesaidia kutangaza vivutio vya utalii na kuongeza idadi kubwa ya watalii. Wengi wetu tumekuwa mashahidi na naamini tulipata bahati ya kupigia kura vivutio vyetu kwenye vinyanganyiro mbalimbali vya tuzo za utalii duniani.

Baadhi ya maeneo ya vivutio vya utalii Tanzania yamekuwa kwenye vipengele mbalimbali na kushinda kama vile hifadhi ya taifa ya Serengeti

ikishinda tuzo ya hifadhi bora barani Afrika kwa miaka minne mfululizo (2021 – 2024).

Hifadhi ya Taifa ya Mlima Kilimanjaro kama kivutio bora zaidi cha watalii barani Afrika kwa miaka sita (2013, 2015, 2016, 2017, 2018 na 2024). Lakini pia Bodi ya Utalii Tanzania (TTB) imekuwa ikipokea tuzo ya bodi bora zaidi ya utalii barani Afrika kwa miaka mitatu mfululizo kuanzia mwaka 2022 – 2024.

Si hivyo tu bali pia uwanja wa ndege wa Msembe uliopo ndani ya Hifadhi ya Taifa ya Ruaha ulishika nafasi ya kwanza barani Afrika na nafasi ya pili duniani kama uwanja wenye mvuto zaidi duniani mwaka 2020. Utangazaji na ugawaji wa tuzo hizi umefanyika kichocheo kikubwa duniani kwa kuvuta watalii kutembelea nchi yetu na kujionea vivutio mbalimbali.

4. Maonesho

Maonesho makubwa ya kitaifa yenye kuvuta watu wengi zaidi ni pamoja na maonyesho ya sikuku ya wakulima ya nane nane ambayo hufanyika kikanda na maonesho ya biashara ya saba saba ambayo hufanyika jijijin Dar-es-salaam.

Kupitia maonesho haya taasisi za kiserikali zinazojihusisha na uhifadhi na utalii kama vile TANAPA, Mamlaka ya usimamizi wa eneo la Ngorongoro (NCAA) pia TAWA asasi, kampuni na watu binafsi wamekuwa wakiyatumia maonyesho hayo kuuza bidhaa na mazao mbali mbali ya utalii.

MBEGA; Kiumbe asiye na kidole gumba

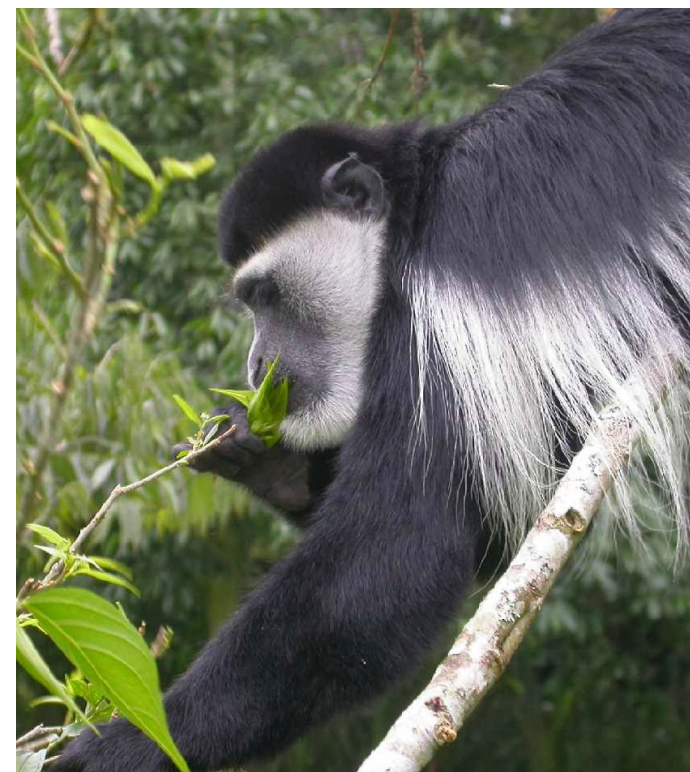
NENO Mbega (Colubus) limetokana na neno la Kigiriki likiwa na maana mnyama jamii ya nyani mwenye vidole vinne pasipokuwa na kidole gumba.

Mbega weupe na weusi ni viumbe jamii ya nyani wanaopatikana barani Afrika ambapo kuna aina kuu mbili ambazo kwa majina ya kitaalamu hujulikana kama (Colubus angolensis) na (Colubus gueleza) aina hizi mbili zinapatikana Tanzania.

Lakini pia kuna makundi madogo madogo ya wanyama hawa wakuvutia , Mbega ni wazawa na wanapatikana Bara la Afrika pekee, hususani ukanda wa nchi za Afrika mashariki na kati.

Mbega aina ya (Colubus angolensis) hawana tofauti kubwa na (Colobus gueleza). Mbega hawa wana rangi nyeupe na nyeusi, ambapo rangi nyeupe huonekana maeneo ya mabegani na maeneo ya usoni ndio maana tunawaita mbega weupe na weusi.

Mbega aina ya (Colobus gueleza), ameunda umbo linalofanana na herufi U ingawa sio kamili ukimuangalia kwa makini utagundua hilo, rangi hiyo nyeupe inaanzia bega moja kwenda mkiani hadi bega lingine ingawa sehemu za mkiani haija kolea sana na sehemu kubwa ya uso kwenye mashavu, na masikioni. Lakini mbega wa aina ya (Colubus angolensis) wana alama nyeupe ambazo zina bembea mabegani na sehemu chache za usoni

weupe huo haupo masikioni hiyo ndio tofauti yake kubwa.

Kuna mbega weupe na weusi wanaopatikana ukanda wa Afrika mashariki (Colubus gueleza) ambao mengi nitakayo zungumia yatamgusa pia (Colubus angolensis) kwa uchache kwa sababu tabia zao na maisha yao kwa ujumla hufanana kwa asilimia kubwa, tofauti kubwa ni hiyo ya muonekano wa nje.

Mnyama huyu anapatikana maeneo mengi Tanzania, hasa yaliyohifadhiwa kama hifadhi za Taifa, mapori ya akiba, hifadhi za jamii, na hata maeneo yasiyo hifadhiwa nchini Tanzania

SIFA, TABIA ZA MBEGA

Kama nilivyotangulia kusema kwenye utangulizi mbega utamjua kwanza kwa kuona rangi za kuvutia nyeupe na nyeusi. Ambapo rangi nyeusi inachukua sehemu kubwa ya mwili wa mbega, rangi nyeupe kuongeza mngao ambao ndio hubeba maana halisi ya jina la Mbega weupe na weusi.

Mabegani, mashavu, shingo, paji la uso na kwenye ncha za mikia wana rangi nyeupe. Mbega wana vidole vinne, hawana kidole gumba tofauti na jamii nyingine ya nyani.

Mbega dume ana umbo kubwa kidogo ukilinganisha na mbega jike. Wana mikia mirefu yenye rangi

nyeusi, ambapo mwisho una rangi nyeupe.

Ana macho meusi na makubwa yanayoona vizuri, pia wana masikio makubwa kuwa wezeshakusikia vizuri. Mbega hawana tabia ya wizi kama aina nyingine ya nyani kwa sababu ya tabia yao ya uchaguzi wa chakula.

Mbega hutumia muda wa nusu siku wakiwa wamejipumzisha, na muda uliobaki huutumia kutafuta chakula na kucheza juu ya miti kwa madaha. Hivyo unaweza kuwaona

muda wa asubuhi sana na jioni jua likiwa limetua.

Wanaishi katika makundi madogo ambayo yanakua na mwanaume mmoja ambaye ndio baba wa familia na wanawake kuanzia watatu hadi wanne pamoja na kundi rika lenye vijana na mbega

Muda wa usiku wanalala pamoja kama ilivyo kawaida ya familia, huku wakijitawanya kwenye miti ambayo hujipatia chakula kwa urahisi zaidi

Kila kundi lina mipaka ya kifamilia inayoeleweka, huwasiliana kwa kutumia ishara na sauti mbalimbali kama kuna uvamizi umetokea, kuweka nafasi kati ya kundi moja na jingine, kuimarisha ulinzi katika kundi pia kuonyesha utawala wa kundi husika.

Mbega hupendelea sana kukaa juu ya miti, ni nadra sana kuwaona ardhini, kwenye miti wanauwezo wa kuruka toka mti mmoja hadi mwingine kwa madaha umbali upatao Mita 15 ambazo ni sawa na futi 50 bila hofu yoyote, ina aminika manyoya yanayo ninginia mabegani na mkia ndio huwa kama mwamvuli (parachuti) kuzuia wasiweze kuanguka kwa umbali mrefu wanaoweza kuruka.

Mbega wana uzito upatao kilogram 4 hadi 14 na urefu upatao sentimita 75.

Cristiano Ronaldo

Aamua kujibeba mwenyewe

UNAJUA kila wakati, Cristiano Ronaldo anatuma ujumbe kwa daktari wa timu ya taifa ya Ureno Jose Carlos Noronha, akitaka aambiwe ni kitabu gani anaweza kusoma kuhusu masuala ya sayansi.

Ronaldo ambaye alizaliwa katika Kisiwa cha Madeira alikuwa tayari ameonyesha kuwa anapenda kusoma, na pia kuvutiwa na masuala ya sayansi, kwa hivyo jambo hilo halikumshangaza Noronha, ambaye amejua na Ronaldo tangu wakati akiichezea Manchester United.

Daktari huyo, ambaye anaheshimika sana nchini humo ambapo kuna wakati Kocha wa zamani wa United na Chelsea, Jose Mourinho alimwita 'mtu maalumu sana' na kuna wakati alimtaja Ronaldo kama mtu anayependa kujifunza mambo.

"Angeniuliza iwapo kuna makala mapya ya kisayansi angesoma kuhusu lishe au mada tofauti zinazohusiana," alisema Noronha. "Ronaldo ni mtu ambaye hufanya lolote linalohitajika ili kuwa na afya njema ya kimwili na kiakili. Yeye ni mfano mzuri wa kuigwa."

Akiwa ametimiza miaka 40 ya kuzaliwa Jumatano wiki hii, Ronaldo analenga kuthibitisha kuwa maisha huanzia katika umri wa miaka 40.

"Nadhani mimi ndiye mchezaji niliyekamilika zaidi kuwahi kutoka katika hii dunia," Alisema kwenye mahojiano na Televisheni moja ya nchini Hispania wiki hii. "Kwa maoni yangu, nadhani ni mimi. Najitahidi kufanya kila kitu kwa njia iliyo sawa katika kandanda.

"Ikiwa unampenda Messi, Pele, Maradona, naelewa na naheshimu msimamo huo lakini kusema kuwa Ronaldo hajakamilika... mimi ndiye niliyekamilika zaidi. Sijamuona mwingine yeyote aliye bora kuliko mimi, na nasema haya kutoka moyoni mwangu."

Mchezaji mwenzake wa zamani Costinha anakumbuka mazungumzo baina yao wakati alipochezea kwa mara ya kwanza timu ya taifa ya Ureno mwaka 2003 dhidi ya Kazakhstan.

"Aliniambia, 'Costa, Mimi nitacheza kandanda hadi nitakapofikisha miaka 30 kisha nifanye shughuli nyengine tofauti.'"

"Siyo tu alitimiza ahadi hiyo, lakini alikwenda mbali zaidi na kufunga mabao mengi zaidi akiwa na miaka hiyo 30 mabao 460. Amefunga mengi zaidi kuliko hata alipokuwa na umri wa miaka ya 20 alipofunga mabao 440.

Hii si kawaida, lakini hakujakuwa na jambo la kawaida kumhusu Ronaldo.

Mchezaji huyu anayechezea Al-Nassr kwa sasa anapania kuongeza kiwango chake zaidi akiwa amefikisha umri wa miaka 40 na hajaonesha dalili zozote za kustaafu hivi soka karibuni.

Licha ya mashabiki kuendelea kumkosoa zaidi kutokana na umri wake kwenye mchezo huko, bado anahisi kuna mengi ya kufanikisha.

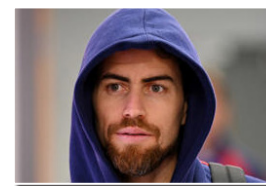
Miongoni mwa malengo anayoyataka kufikia ni: Kucheza fainali za Kombe la Dunia za mwaka 2026 na

kushinda kombe, kufunga mabao 1,000 katika maisha yake ya soka kwa sasa ana magoli 923, kufikisha mechi 250 za kimataifa na Ureno amecheza mechi 217 kufikia sasa

Na kucheza pamoja na mwanae Cristiano Ronaldo Jr, ambaye ana miaka 14 na anacheza timu za vijana za Al-Nassr.

Kwa Ronaldo, wenzake wa Ureno wamejifunza kuwa, kama anavyosema kila mara, 'hakuna kinachoshindikana'.

"Ronaldo hufanya mambo, lakini hufanya akijua kila sababu, na hilo ndilo linanivutia. Nina imani atacheza kwa miaka mingine moja, miwili, au hata mitatu," alisema kocha wake wa zamani wa Al-Nassr, Luis Castro.

JORGINHO NDO' HIVYO

LONDON, England

KIUNGO wa kimataifa wa Italia, Jorginho, h u e n d a akamalizana na mabosi wa klabu ya Flamengo ya Brazil.

Kwa mujibu wa ripoti, Jorginho mwenye umri wa miaka 33, atatua Brazil mwishoni

TEL AITAKA MAN UNITED

MANCHESTER, England

MSHAMBULIAJI wa kimataifa wa Ufaransa, Mathys Tel, amemwambia wakala wake kuwa anaitaka Manchester United.

Mazungumzo kati ya Man United na klabu yake ya Bayern Munich ya m e k w a m a, hivyo inasubiriwa kiangazi, mwaka huu.

STRAHINJA PAVLOVIC KUONDOKA

LONDON, England KLABU ya Crystal Palace iko kwenye mawindo ya kuinasa saini ya beki wa kati wa AC Milan, Strahinja

SPURS IPO KROUPI

LONDON, England

TOTTENHAM inaangalia uwezekano wa kuinasa saini ya mpachikaji mabao wa

Pavlovic.

Kwa mujibu wa ripoti, kocha wa Palace, Oliver Glasner, ndiye anayeshinikiza usajili wa mchezaji huyo.

kimataifa wa Ufaransa, Eli Junior Kroupi.

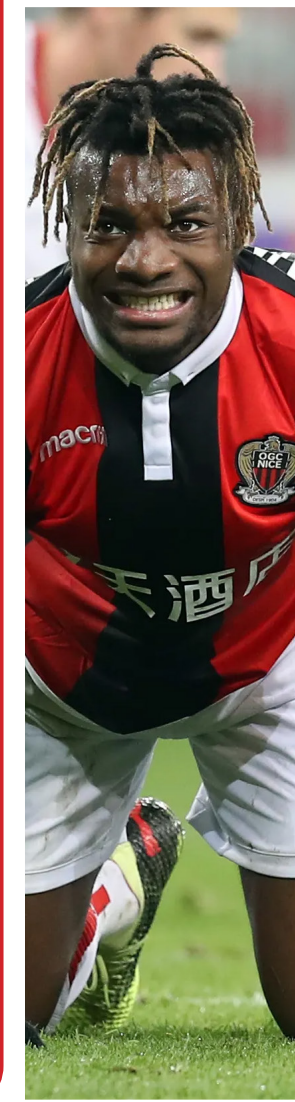
Kwa mujibu wa ripoti, Tottenham inatoana jasho na klabu za Chelsea na West Ham United katika dili hilo.

SAINT-MAXIMIN IMEKWISHA

NAPOLI, Italia

DILI la staa wa Al-Ahli ya Saudi Arabia, Allan Saint-Maximin, kujiunga na Napoli ya Italia l i m e o n e k a n a kukwama.

Kwa mujibu wa ripoti, klabu mbili hizo zimeshindwa kufikia makubaliano juu ya nyota huyo wa miaka 27.

MKALI WAO!

>> MZIZE KAZI NI MOJA TU, KUTUPIA

NA MWANDISHI WETU

SIKIA! Clement Mzize ni mshambuliaji namba moja ndani ya kikosi cha Yanga katika eneo la utupiaji akiwa amefunga jumlaya mabao 9 kati ya 42 yaliyofungwa na timu hiyo.

Mzize anaongoza chati ya watupiaji kwa idadi hiyo akifuatiwa na Elvis Rupia wa Singida Black Stars mwenye mabao

8 kama Leonel Ateba wa Simba.

Katika mabao 9 Mzize hajafunga kwa penalti kwa sababu hakupewa majukumu hayo kwani Yanga ilipata jumla ya penalti 5 mpigaji Aziz Ki aliyepiga nne na Pacome aliyepiga moja.

Ipo wazi kwamba Mzize ndani ya msimu wa 2024/25 ndani ya kikosi cha Yanga ni mshambuliaji wa kwanza kufunga bao alifanya hivyo kwenye mchezo dhidi ya Kagera Sugar uliochezwa Uwanja wa Kaitaba.

Kwenye mchezo huo bao la kwanza lilifungwa na Maxi Nzengeli ambaye huyu ni kiungo mshambuliaji mwenye rekodi ya kuwa mfungaji wa bao la kwanza kwa wachezaji wote wa Yanga.

Mbele ya KenGold Mzize alifunga mabao mawili

akifikisha idadi ya mabao 9 ambayo anayo kibindoni na pasi ambazo ametoa zikaleta mabao ni nne.

Yanga ni namba moja kwenye msimamo ikiwa na pointi 45 huku ikifuatiwa na Simba nafasi ya pili na pointi 44 zote zimecheza mechi 17 msimu wa 2024/25.

Rashford kumjibu Amorim

MANCHESTER, England

MARCUS Rashford ambaye ameanza mazoezi rasmi ndani ya Aston Villa, siku chache baada ya kujiunga nayo akitokea Manchester

United, amesema 'ameridhika' na sifa zote alizopewa na kochawakewazamani Ruben Amorim.

Amedaikwasasa anapigana kupiga tizi la uhakika, kwani anaamini atakutana tu na Amorim siku si nyingi na

kumdhihirishia ubaya wa maneno aliyozungumza juu yake.

Mchezaji huyo wa kimataifa wa England, alishutumiwa na kocha wake wa zamani Ruben Amorim kwa madai ni mvivu kuanzia mazoezini hadi kwenye mechi na hakuwa na msaada kwa timu.

